

(1) ספר שמות פרק כד

- (טו) וַיַּעַל מֹשֶׁה אֶל הָהָר וַיִּכַּסּוּ אֶת הָעֲנָן אֶת הָהָר:
(טז) וַיִּשְׁכַּח כְּבוֹד ה' עַל הַר סִינַי וַיִּכַּסְּהוּ הָעֲנָן וַיִּשְׁתַּחֲוֶה יָמִים וַיִּקְרָא אֶל מֹשֶׁה בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי מִתּוֹךְ הָעֲנָן:
(יז) וּמֵרָאֵה כְּבוֹד ה' כְּאִשׁ אֲכַלֶּת בְּרֹאשׁ הָהָר לְעֵינַי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:
(יח) וַיָּבֵא מֹשֶׁה בְּתוֹךְ הָעֲנָן וַיַּעַל אֶל הָהָר וַיְהִי מֹשֶׁה בְּהָר אַרְבָּעִים יוֹם וְאַרְבָּעִים לַיְלָה:

(2) רש"י על שמות פרק כד

(טז) ויכסהו הענן - רבותינו חולקין בדבר. יש מהם אומרים אלו ששה ימים שמראש חודש עד עצרת יום מתן תורה: ויכסהו הענן להר: ויקרא אל משה ביום השביעי - לומר עשרת הדברות, ומשה וכל בני ישראל עומדים, אלא שחלק הכתוב כבוד למשה, ויש אומרים ויכסהו הענן למשה ששה ימים לאחר עשרת הדברות, והם היו בתחלת ארבעים יום שעלה משה לקבל הלוחות, ולמדך, שכל הנכנס למחנה שכינה טעון פרישה ששה ימים:
(יח) בתוך הענן - ענן זה כמין עשן הוא, ועשה לו הקב"ה למשה שביל בתוכו:

(3) תלמוד בבלי מסכת יומא ד:

רבי אלעזר רמי: כתיב "ולא יכל משה לבא אל אהל מועד כי שכן עליו הענן", וכתוב "ויבא משה בתוך הענן"! מלמד שתפסו הקדוש ברוך הוא למשה והביאו בענן.
דבי רבי ישמעאל תנא: נאמר כאן בתוך ונאמר להלן בתוך, "ויבאו בני ישראל בתוך הים". מה להלן שביל, דכתיב "והמים להם חמה" - אף כאן שביל.

(4) עיוני רש"י להרב אברהם יצחק ברזל על שמות פרק כד פסוק כד

וי"ל דבאמת צ"ב מ"ט דר"א דמפרש שתפסו הקב"ה למשה והביאו בענן ולא פירש כר' ישמעאל שעשה לו שביל בתוך הענן, ובפשטות י"ל דזה תלוי בפירוש משכו ויקרא אל משה ביום השביעי מתוך הענן האם מדובר לאחר מתן תורה או לפניו, דאם מדובר לאחר מתן תורה, והקריאה היתה למשה ליכנס בתוך הענן וכמו שכתוב על זה ויבא משה בתוך הענן, א"כ ודאי דבזה שהקב"ה קרא לו הוא הכין לו הדרך ליכנס בענן, ע"ד משל שהמלך קורא לאוהבו ליכנס הרי המלך פותח לו הדלת כדי שיכנס, וכמו כן בעת שהלכו ישראל בים והקב"ה כביכול קרא להם ליכנס לים והכין להם השביל לעבור בתוכו,

(5) אבל ר"א שמפרש שהקב"ה תפסו למשה והביאו בענן, והיינו שלא הכין לו שביל ללכת, כי ר"א לשיטתו דמבאר שם בגמ' כר"ע דמ"ש ויקרא אל משה ביום השביעי מדובר לפני מתן תורה, נמצא דלאחר מתן תורה שעלה משה להר להיות שם ארבעים יום, ושם לא כתוב שהקב"ה קרא לו, א"כ לא היה כאן הכנת מקום איך שיבוא לראש ההר, ע"כ פירש שהיה כאן כניסה בלא קריאה וע"כ שהקב"ה תפסו והביאו בענן.

(6) ספר שמות פרק מ

- (לד) וַיִּכַּסּוּ הָעֲנָן אֶת אֹהֶל מוֹעֵד וּכְבוֹד ה' מָלֵא אֶת הַמִּשְׁכָּן:
(לה) וְלֹא יָכַל מֹשֶׁה לְבֹאֵ אֶל אֹהֶל מוֹעֵד כִּי שָׁכַח עָלָיו הָעֲנָן וּכְבוֹד ה' מָלֵא אֶת הַמִּשְׁכָּן:
(לו) וּבִהֲעֵלוֹת הָעֲנָן מֵעַל הַמִּשְׁכָּן יִסְעוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּכָל מַסְעֵיהֶם:
(לז) וְאִם לֹא יֵעָלֶה הָעֲנָן וְלֹא יִסְעוּ עַד יוֹם הָעֲלֹתוֹ:
(לח) כִּי עָנָן ה' עַל הַמִּשְׁכָּן יוֹמָם וְאִשׁ תִּהְיֶה לַיְלָה בּוֹ לְעֵינַי כָּל בַּיִת יִשְׂרָאֵל בְּכָל מַסְעֵיהֶם:

ספר ויקרא פרק א

- (א) וַיִּקְרָא אֶל מֹשֶׁה וַיְדַבֵּר ה' אֵלָיו מֵאֹהֶל מוֹעֵד לֵאמֹר:

(7) רמב"ן על שמות פרק מ פסוק לד

ויכס הענן את אהל מועד אמר כי הענן יכסה את האהל מכל צד והוא מכוסה וטמון בו וכבוד ה' מלא את המשכן, כי תוכו מלא הכבוד, כי הכבוד שוכן בתוך הענן תוך המשכן, כענין שנאמר בהר סיני (לעיל כ כא) אל הערפל אשר שם האלהים ואמר כי לא יכול משה לבא אל אהל מועד אפילו אל הפתח, מפני שהיה הענן מכסה אותו ולא היה רשאי לבא בתוך הענן, ועוד, כי המשכן מלא כבוד ה' ואיך יכנס בו. והטעם, שלא יבא שם בלא רשות, אבל יקרא אותו ויבא בתוך הענן כאשר עשה בהר סיני ויקרא אל משה ביום השביעי מתוך הענן (לעיל כד טז), ואמר ויבא משה בתוך הענן (שם יח)

8) רמב"ן על שמות פרק כה פסוק א

וסוד המשכן הוא, שיהיה הכבוד אשר שכן על הר סיני שוכן עליו בנסתר - וכמו שנאמר שם (לעיל כד טז) וישכן כבוד ה' על הר סיני, וכתוב (דברים ה כא) הן הראנו ה' אלהינו את כבודו ואת גדלו, כן כתוב במשכן וכבוד ה' מלא את המשכן (להלן מ לד) והזכיר במשכן שני פעמים וכבוד ה' מלא את המשכן, כנגד "את כבודו ואת גדלו" והיה במשכן תמיד עם ישראל הכבוד שנראה להם בהר סיני

9) רש"י על שמות פרק מ פסוק לה

ולא יכול משה לבוא אל אהל מועד - וכתוב אחד אומר (במדבר ז פט) ובבא משה אל אהל מועד, בא הכתוב השלישי והכריע ביניהם, כי שכן עליו הענן, אמור מעתה כל זמן שהיה עליו הענן לא היה יכול לבוא, נסתלק הענן נכנס ומדבר עמו:

10) מהרש"א חידושי אגדות יומא ד:

מלמד שתפסו הקב"ה כו'. ויש לדקדק אמאי לא רמי קראי דאהל מועד גופייהו אהדדי דכתיב "ולא יכול משה לבא אל אהל וגו'" וכתוב "ובבא משה אל אהל מועד וגו'" ויש לומר כמפורש במדרש ילקוט והביאו רש"י בחומש דיש ליישב הני רומיא דקראי דבא הכתוב השלישי והכריע ביניהם דכתיב "כי שכן עליו הענן" דכל זמן שהיה עליו הענן לא היה יכול לבא נסתלק הענן נכנס לדבר עמו כפרש"י בסוף פ' פקודי

11) אבל בתוך הענן משמע דעדיין לא נסתלק הענן בא משה בתוך הענן ואין נראה לו לחלק בזה בין אהל מועד ובין סיני ולהכי הוצרך לתרץ דלא יכול משה מעצמו עד שתפסו הקב"ה כו' ותנא דבי ר"י פליג ואמר דנאמר כאן בתוך כו' מה להלן שביל אף כאן שביל דהשתא יש לחלק בין סיני דכתיב בתוך הענן ובין אהל מועד דלא כתיב בתוך ולא הוה התם שביל ולא היה יכול לבא באהל מועד עד שנסתלק הענן כדאיתא התם:

12) עיוני רש"י להרב אברהם יצחק ברזל על שמות פרק כד פסוק כד

ועי' בס"פ פקודי (לקמן מ, לה) במ"ש רש"י עה"פ ולא יכול משה לבוא אל אהל מועד, וכתוב אחד אומר ובבא משה אל אהל מועד, בא הכתוב השלישי והכריע ביניהם כי שכן עליו הענן, אמור מעתה כל זמן שהיה עליו הענן לא היה יכול לבוא נסתלק הענן נכנס ומדבר עמו, והוא מהתו"כ ריש ויקרא, ע"ש.

13) והנה לפי ר' אלעזר הרי היה אפשר לומר שאמנם משה לא יכול לבוא אל אהל מועד אבל הקב"ה תפסו והביאו בענן כמו שאמר כן, ובאמת כך כתב שם הרמב"ן, ומה שחז"ל לא אמרו שם כן, כיון שלא כתוב שה' קרא לו ליכנס (ומ"ש ויקרא אל משה, מקודם לכן היתה, ע"ש ברמב"ן) ואם אין קריאה א"א לו ליכנס, וכ"ז מתאים לדעת ר' ישמעאל שרק ע"י קריאה הוא נכנס, והקריאה היא היצירה של השביל בענן, ובלי קריאה א"א למשה ליכנס בענן, אבל לדעת ר' אלעזר שגם בלא קריאה מצינו שהקב"ה תפסו למשה והביאו בענן א"כ ה"ה באהל מועד, ומדוע אמרו חז"ל שכ"ז שהיה הענן א"א לו למשה ליכנס, ע"כ שס"ל כר' ישמעאל דבעינן קריאה לזה, ולכן סתם כאן רש"י כפירוש דר' ישמעאל.